

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ

37.B.01.01548

Ankara, 14.04.2010

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU BAŞKANLIĞI'NA ANKARA

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevkedilmek üzere imzaya açılan Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı'nın, Kurumunuzun resmi internet sayfasında yayımlanmış olan tam metninin incelenmesi sonucunda, Taslağın "belirli ürünlerin ticari iletişimi" başlıklı 12 nci maddesinin (2), (3) ve (4)üncü bendlerinin,

(2) Reçeteye tabi ilaç ve tedaviler hakkında ticari iletişim yapılamaz

(3) Reçeteye tâbi olmayan ilaç ve tedavilerin reklâmları dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşur.

(4) İlaçlar ve tıbbi tedavi için tele alışverişe izin verilemez.

şekilde düzenlenmiş olduğu görülmüştür.

Bu tasarı, eğer ilgili kanun hükümleri, mevzuat ve ilaçta reklamın halk sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri konusunda eksik bilgi sonucunda hazırlanmış değilse, Birliğimiz tarafından "reçetesiz ilaçların topluma yönelik tanıtımının önünü açma girişimi" olarak yorumlanmakta, ilacın bir ticari meta haline getirilmesi ve reklamının yapılabilmesi için uzun süredir devam eden çalışmalar kapsamında atılmış en tehlikeli ve somut adım olarak değerlendirilmektedir.

Bu konuda daha önce yapılmış olan girişimler, yasal alandaki haklı mücadelemiz ve yargı mercileri nezdindeki girişimlerimiz ile son olarak 26.08.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Reklam Yönetmeliği'nin reçetesiz ilaç reklamının yapılabileceğine ilişkin hükmü olmak üzere, 1996, 2003 ve 2009 senelerinde üç kez durdurulmuştur. Ancak, atılan bu son adım, halk sağlığının korumasını öncelikli hedefi olarak belirleyen Birliğimizin bu konudaki hukuk mücadelesini sekteye uğratmaya yönelik olarak, yargıya başvurulması sınırlı ve sıkı şekil şartlarına bağlı olan "kanun hükmü düzenlemesi" olarak gündeme getirilmektedir.

Bilindiği gibi ilaçta reklam 1262 sayılı yasanın 13.maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Söz konusu maddede " Müstahzarları övme yolunda ve bunlara malik olmadıkları şifa hassaları atıf veya mevcut şifai tesirleri büyütme suretiyle sabit veya müteharrik sinema filmleri ışıklı veya ışiksiz, ilan, radyo veya herhangi bir vasıta ile reklam yapılması memnudur. Şu kadarki tarifname ve gazetelerde..... hastalıklarında kullanılması faydalıdır şeklindeki ilanlara müsaade olunabilir. Ancak reçetesiz satılmasına müsaade edilmeyen müstahzarların tıbbi mecmualardan başka yerlerde reklamları yapılamaz." denilmektedir.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ

Söz konusu maddeden açıkça anlaşılacağı gibi 1262 sayılı yasa ile tüm reçeteli ve reçetesiz ilaçlarda reklamlarla ilgili düzenleme getirilmiş, ilaçların ancak ve ancak tarifname ve gazetelerde “.....” hastalıklarında kullanılması faydalıdır şeklinde ilanına izin verilebileceği, reçeteli olarak satılması zorunlu ilaçların ise tıbbi dergilerden başka yerlerde reklamının yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla 1262 sayılı yasanın 13.maddesi özellikle ilaçların topluma yönelik tanıtım ve reklamına izin vermemektedir.

Kurulunuzun ilaçta reklama izin veren bir düzenleme yapma yetkisi bulunmamaktadır. Yapılması düşünülen düzenlemenin başta 1262 sayılı yasa olmak üzere yürürlükteki diğer yasal düzenlemelere aykırı olduğu ve bu konuda kesinleşmiş Danıştay kararları bulunduğu açıktır.

Şöyle ki;

Daha önce Sağlık Bakanlığı tarafından Beşeri ve İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik hazırlanmış ve söz konusu yönetmelik 27.4.1996 gün ve 22623 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik değişikliği ile ilaçta reklama izin verilmesi ve bu düzenlemenin yine 1262 sayılı yasa ve bu konudaki önceki yönetmeliğe aykırı olması nedeniyle tarafımızdan dava açılmış ve Danıştay 10.Daire Başkanlığının 1996 / 5268 E 1997 / 2462 K sayılı kararı ile (EK – 1) yönetmelik iptal edilmiştir. Bakanlıkça yapılan temyiz talebi ise Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 29.1.1999 gün ve 1997 / 423 E 1999 / 140 K sayılı kararı ile reddedilerek Danıştay 10.Daire tarafından alınan karar onanmıştır.

Söz konusu yasal düzenlemelere ve yukarıda bahsedilen kesinleşmiş Danıştay kararına rağmen, yine Sağlık Bakanlığı tarafından “ Beşeri Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ” hazırlanmış ve 23.10.2003 gün ve 25628 sayılı Resmi gazete’ de yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik aleyhine de tarafımızdan dava açılmış ve Danıştay 10.daire Başkanlığının 2003 / 5945 E 2005 / 7622 K sayılı kararı ile (EK – 2), yönetmeliğin ilaçta reklama imkan tanıyan hükümleri iptal edilmiştir. Danıştay 10.Daire Başkanlığının söz konusu her iki iptal kararında da; reçeteli ve reçetesiz ilaçlarda reklamın 1262 sayılı yasa ile düzenlendiği ve yasa ile amaçlanan ilacın ulaşacağı kitleyi mesleki gruplarla sınırlı tutmak olduğu, ilaçta topluma yönelik reklamın yapılamayacağı ifade edilmektedir.

1262 sayılı yasanın 13.maddesinin açık hükmüne rağmen ve söz konusu yasada herhangi bir değişiklik olmadığı halde, üstelikte daha önce reklama izin veren yönetmelik hükümlerinin Danıştay 10.Daire Başkanlığınca iki ayrı defa İPTAL edilmiş olmasına rağmen, Türkiye Radyo – Televizyon Kurumu, 2954 sayılı yasanın 26 ncı maddesine dayanarak “ Reklam Yönetmeliği “ hazırlanmış ve söz konusu yönetmelik 26.08.2009 gün ve 27331 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.Söz konusu yönetmeliğin 5 / f maddesinde “Reçete ile satışına izin verilen ilaçlar, alkollü içkiler, sigara ve tütünler, yapımı, sağlığı koruma standartlarına uymayan gıda maddeleri, eş bulma veya mektuplaşma kuruluşlarının hizmetleri ile benzeri ürün ve hizmetlerin reklamı kabul edilemez.” denilmektedir.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ

Yönetmeliğin 5 / f maddesindeki “reçete ile satışına izin verilen” ibaresinin iptali için tarafımızdan Danıştay 10.Daire Başkanlığının 2009 / 11955 E sayılı dosyası ile dava açılmış olup, mahkemece 26.10.2009 tarihinde Yürütmenin Durdurulmasına karar verilmiştir.(EK- 3)

1262 sayılı yasanın 13.maddesi açıkça ilacın topluma yönelik tanıtımına izin vermediği gibi, 1262 sayılı yasanın bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bazı hükümler ilave edilmesine dair kanunun gerekçesi incelendiğinde (04.01.1943-4348) ilacın topluma yönelik tanıtımının hiçbir şekilde yapılamayacağı daha net olarak anlaşılacaktır. Sağlık Bakanlığının ve Hükümetin değişiklik gerekçesinde reklam yapılmasının halk üzerinde yanlış anlaşılmalara sebep olduğu, halk sağlığının ciddi şekilde zarar gördüğü özellikle son yıllarda gelişen teknoloji ile reklamın son derece yanıltıcı ve çirkin bir hal aldığı ifade edilmekte ve bu duruma kesin olarak bir son vermek üzere 1262 sayılı yasanın 13.maddesinde ilacın topluma yönelik tanıtımının yapılmayacağı hükmünün getirildiği ifade edilmektedir. Bu gerekçeler doğrultusunda hazırlanan değişiklik ile 1262 sayılı yasanın 13.maddesi yeniden tanzim edilmiş ve halen yürürlükte bulunan şeklini almıştır. Gerek 1262 sayılı yasanın 13. maddesinin gayi ve lafzi yorumu yapıldığında, gerekse 1262 sayılı yasada yapılan değişikliğin gerekçesi incelendiğinde ilacın topluma yönelik tanıtımının hiçbir şekilde mümkün olmadığı ancak ve ancak tarifname ve gazetelerde “.....” hastalıklarında kullanılması faydalıdır şeklinde ilanlara izin verilebileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tarafından 1262 sayılı yasanın özellikle 13.maddesine ve söz konusu maddede 1943 yılında yapılan değişiklik gerekçesi ile konu ile ilgili yargı kararlarına aykırı olarak reçetesiz ilaçta reklama imkan tanıyan bir düzenleme yapılması hukuka aykırıdır.

İmzaya açıldığı ifade edilen taslak ile reçetesiz ilaçta topluma yönelik reklama izin verilmesi yukarıda bahsedilen yasal düzenlemelere ve yargı kararlarına aykırı olduğu gibi, halk sağlığı açısından da ciddi tehlikeler ihtiva etmektedir. İlaç, herhangi bir ürün değildir ve her kullanıcıda aynı etkiyi göstermeyebilir. Eczacılık fakültelerinde verilen eğitim kapsamında, ilacın aynı zamanda bir zehir olduğu ifade edilir. İlaç uygun doz ve şekilde, hastalıktan korunma, teşhis ve tedavi amacıyla kullanılır. Dolayısıyla ilacın kullanım amacına uygun olarak faydalı olabilmesi için, doğru kişi tarafından (hekim) yazılması, doğru kişi tarafından (eczacı) verilmesi ve bilinçli olarak kullanılması gerekir. Tüm bu gerçekler ışığı altında, hastalığın tanısında profesyonel bilgisi, ilacın farmakolojik sınıfı veya kullanılan ilaç hakkında, doğru uygulama ve doğru doz konusunda, spesifik farmakolojik risklerin tanınmasında ve ilacın uygun koşullarda saklanması ve benzeri konularda yeterli bilgisi bulunmayan topluma yönelik ilaç reklamı yapılması halk sağlığını olumsuz olarak etkiler. Reçetesiz ilaçta reklama izin verilmesi sağlık alanında uzman kişilerin ilaç üzerindeki kontrolünü azaltacağı gibi tedavinin etkinliğinin de denetlenememesine yol açacak ve insanları ilaç hastası yapacaktır.

Dolayısıyla, başka bazı ülkelerde var mantığı ile mevcut yasal düzenlemelere ve yargı kararlarına aykırı olarak ilaç reklamı yapılması vahim sonuçlara yol açacaktır. İlaç konusunda profesyonel bilgisi bulunan hekim ve eczacılar dışında reklam yapılması sadece halka zarar verir. Oysa başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere devletin – hükümetin en başta gelen amacı halk sağlığını korumak olmalıdır. Konu ile ilgili Bakanlıklar ve hükümetlerin yapması gereken şey, sosyal hukuk devleti anlayışı içersinde kendi insanının yaşamına değer verecek bir sağlık sistemini uygulamaya koymak ve sırf rant uğruna ilacı normal bir tüketim malzemesi gibi görmek / kullanmak isteyenlere engel olmaktır.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ

Danıştay 10.Daire Başkanlığının yukarıda esas ve karar numaraları belirtilmiş bulunan dosyaları içerisinde bulunan, ilaç konusunda en yetkili kişiler olan eczacılık fakülteleri öğretim üyelerinin, eczacı odaları ve Türk Eczacıları Birliğinin, hatta Sağlık Bakanlığı yetkililerinin konu ile ilgili görüşlerini ifade eden bilimsel çalışma, rapor ve yayınlarda ilaçta reklamın topluma neler kaybettireceği ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Sağlık Bakanlığınca hazırlanan 2001 Sağlık Projesi kapsamındaki “ İlaçların Akılcı Tüketimi” başlıklı 5.bölümde, “ Toplumun kendi kendini ilaçla tedavi etmesi (reçetesiz ilaç tedavisi) kavramına ihtiyatla yaklaşılmalıdır. Toplumun kültürel yapısı ve bu doğrultuda biçimlenen farmakoantropolojik (ilaç tedavisine dönük tutum ve davranışlarla ilişkili) gerçekler üzerinde titizlikle durulmalıdır” denilmektedir. Yani gerek eczacılık camiası, eczacı odaları ve Türk Eczacıları Birliği, gerek üniversite öğretim görevlileri ve Sağlık Bakanlığı yetkililerince ilaçta topluma yönelik reklamın zararları belirtilmiş ve bu görüşler çerçevesinde bir çok yayın hazırlanmış olmasına rağmen, daha önce yayımlanan ve ilaçta reklama izin veren yönetmeliklerin Danıştayca iptal edilmiş olmasına rağmen yine ilaçta reklama imkan tanıyan yeni bir taslak hazırlanması oldukça düşündürücüdür.

Reçetesiz olarak satılan ilaçların topluma yönelik reklamının yürürlükteki yasal mevzuat çerçevesinde mümkün olmaması ve böyle bir reklamın halk sağlığını ciddi şekilde tehlikeye düşüreceği ortadayken, böyle bir reklamda kimin yada kimlerin menfaati olduğu sorusunu akla getirmektedir.

Bilindiği üzere reklam bir maddeyi tanıtmaya, hedef kitleyi bir ürünü veya bir hizmeti satın almaya veya bir hizmeti kullanmaya yönlentmeyi amaçlar. Dolayısıyla ilaç konusunda profesyonel bilgisi bulunan eczacı ve hekim atlanarak doğrudan halka yönelik reklam yapılmasında çok uluslu ilaç firmalarının pazar paylarını genişletme, ürünün yaşam döngüsünü uzatma, sigorta sistemini aradan çıkarma hedefi bulunmaktadır. Aynı zamanda bu firmalar patenti dolmuş olan ilacı reklam yolu ile daha uzun süre satmak ve ulusal ilaç üreticilerini ekarte ederek tek satıcı olmak, ilaç fiyatlarının serbest bırakılmasını sağlayarak cirolarını artırmak hedefi gütmektedirler. Söz konusu reklamlardan çok uluslu ilaç firmalarının yanı sıra medya ve reklam kuruluşlarının da çok büyük beklentileri bulunmaktadır. Çünkü sırf ülkemizdeki ilaç piyasasının büyüklüğü milyar dolarlar ile ifade edilmektedir. Dolayısıyla böylesine büyük ciroların olduğu bir ortamda, medya ve reklam kuruluşları çok büyük beklenti içerisinde bulduklarından ilaçta reklam için çalışmaktadırlar. Nitekim 17.09.2003 günlü Radikal ve Hürriyet Gazetelerinde yayımlanan haberde “Türkiye Reklam Konseyinin hedefinin 2005 yılında 1.5 milyar dolar tutarında reklam hacmine ulaşmak olduğu, bunun için öncelikli hedeflerden birisinin de reçetesiz satılan ilaç reklamlarının serbestliğinin sağlanması” gösterilmektedir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında ilaçta reklama imkan tanınmasının kimlerin yararına olduğu ve bu işin arkasında ne gibi hedeflerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Her yargı kararından sonra yeni bir yöntemle ilaçta reklam hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

Reçeteye tabi olmayan ilacın topluma yönelik reklamı yasal olarak mümkün olmamasına, bu tür bir uygulamadan sadece çok uluslu ilaç firmaları ile medya ve reklam kuruluşlarının menfaati bulunmasına karşılık bu işten en çok etkilenecek ve zarar göreceği olan toplumdur. Hem toplum sağlığı olumsuz olarak etkilenecek hem de reklamın getireceği maliyet ilaç fiyatlarına yansıtacağı için ilaç fiyatları artacaktır. Bunun yanı sıra reçetesiz ilaçların bedelleri kamu sigorta kuruluşlarınca ödenmeyecek, memur, işçi, emekli gibi bir çok dar gelirli vatandaş ihtiyacı olan ilaç yada ilaçları alamayacaktır.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ

Tüketimi teşvik edici olarak yapılacak reklam sonucu gereksiz ve hatalı ilaç kullanımı artacaktır. Hemen hemen her gün radyo, televizyon veya gazetelerde hatalı ve gereksiz ilaç kullanımı ile ilgili bazen komik ama genellikle de son derece üzücü haberler yer almaktadır. Bunlar ilaçta reklamın nelere mal olacağıнын göstergesidir.

Tüm izah edilmeye çalışılan nedenlerle RTÜK Kanun Tasarısı Taslağı'nın Belirli Ürünlerin Ticari İletişimi başlıklı 12 nci maddesinde;

- (2) Reçeteye tabi ilaç ve tedaviler hakkında ticari iletişim yapılamaz,
- (3) Reçeteye tabi olmayan ilaç ve tedavilerin reklamları dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşur.
- (4) İlaçlar ve tıbbi tedavi için tele alışverişe izin verilemez

şeklinde düzenleme yapılması başta insan sağlığını olumsuz etkileyecek olması ve mevcut yasal düzenlemeler ile yargı kararlarına ve aykırı olması nedeniyle kabul edilemez niteliktedir.

Bu itibarla, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun Tasarısı Taslağında,

- Belirli ürünlerin ticari iletişimi başlıklı 12 nci maddesinin (3) üncü bendinin tamamen kaldırılması, aynı maddenin (2) nci bendine "Reçeteye tabi" ifadesinden sonra gelmek üzere "*ve reçeteye tabi olmayan*" ifadesinin eklenmesi,

- Program desteklemesi başlıklı 13 üncü maddesinin (3) üncü bendinde "...ancak firmanın üretim ve satışını yaptığı reçeteye tabi tıbbi ürünler veya tıbbi tedaviler" ifadesinden sonra gelmek üzere "*ve reçeteye tabi olmayan tıbbi ürünler veya tıbbi tedaviler*" ifadesinin eklenmesi,

Bu şekilde, reçeteli/reçetesiz ayrımı yapılmaksızın tüm ilaç ve tedavileri hakkında ticari iletişim yapılamayacağıнын belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Konunun bu çerçevede tarafınızca yeniden değerlendirilerek, halk sağlığını tehdit edecek ve yürürlükte bulunan yasal düzenlemelere aykırı olacak bu uygulamanın ivedilikle Yasa Taslağından çıkarılması için gereğini; 6643 sayılı yasa ile kurulmuş ve kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip bir meslek kuruluşu olan ve amaçları ile görevleri arasında halk sağlığını korumak, azasının maddi ve manevi hak ve menfaatlerini korumak ve bunları halkın ve devletin menfaati ile en iyi şekilde telifte çalışmakta bulunan Birliğimizin konunun takipçisi olacağını ve her türlü yasal yollara başvuracağımızı bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

Ecz. Erdoğan ÇOLAK

Başkan